

Aký by ste si želali internet?

(Mojmír Fendek)

Úvod

Najdôležitejšou a najvýraznejšou črtou internetu je **sloboda**. Vďaka nej ľudia na internete často realizujú veci, ktoré sú normálne (bez internetu) neuskutočniteľné. Je to sloboda, akú nikde inde nemôžete vychutnať tak, ako na internete. Bohužiaľ, sú skupiny ľudí, ktorým ide predovšetkým o maximalizáciu svojho zisku, pričom sloboda na internete je im ukradnutá a neváhajú ju kedykoľvek obmedziť. Väčšina ľudí si to neuvedomuje, ale v súčasnosti prebieha vojna o slobodu na internete. Ďalšia svetová vojna – **tretia svetová vojna** v kyberpriestore. Práve teraz.

Prvý výstrel

Krátko po vzniku internetu sa užívatelia začali separovať do skupín. Tí, ktorí sa snažili zistiť hranice internetu, čo všetko sa pomocou neho dá spraviť. A oproti tomu, takí, čo sa snažili obmedziť činnosť užívateľov pomocou rôznych pravidiel. Rozšírenie a zrýchlenie internetu malo okrem iného za následok vznik **P2P** (peer-to-peer) sietí. Základná myšlienka bola zdieľať prostredníctvom internetu čokoľvek pre úplne každého užívateľa internetu. Teda základné princípy boli: „Peer-to-peer“ (**rovný s rovným**) a čokoľvek pre kohokoľvek (**sloboda**). Žiadne obmedzenia. Vtedy programy realizujúce zdieľanie dát vyžadovali centrálnu databázu informácií o umiestnení dát, teda, čo kde je. Už vtedy sa to znepečilo istým skupinám s veľkým vplyvom a centrálna databáza bola zákonom zakázaná. Odpoveď na tento zákerný útok bol vznik **distribuovanej databázy**, ktorá obsahuje všetky potrebné informácie, ale nikdy nie sú umiestnené všetky na jednom mieste. Je rozdistribúovaná medzi užívateľov. Túto udalosť môžeme považovať za začiatok vojny.

Zúčastnené strany

Ako v každej vojne, máme tu dve strany, ktoré majú na jednu vec dva rôzne názory. Každý má svoje argumenty, prečo má pravdu. Na jednej strane stoja softvérové, filmové a hudobné **koncerny a megakorporácie**, ktoré „len obhajujú svoje zisky“. Sú to niekedy až nadnárodné korporácie, majúce taký ročný obrat, že vďaka daniam, ktoré platia (a nielen nim), majú často na svojej strane aj príslušný(é) štát(y), s ktorým(i) sa delia o zisk. Na druhej strane stoja ľudia, ktorí si chcú medzi sebou zdieľať aj naďalej dáta všetkých možných druhov, pokračovať v ideáloch ako je sloboda a rovnosť, nazývaní aj „**piráti**“. Takto sa nenazývajú sami, ale nazývajú ich tak megakorporácie. Tento fakt ma veľmi pobavil, najmä po tom, čo som sa dozvedel, ako Bill Gates prišiel k svojmu prvému operačnému systému (ukradol kľúčové veci od Apple – odporúčam si pozrieť dokumentárny film „Pirates of Silicon Valley“), takže by sa mali asi sami nazývať „pirátmi“, nie tak nazývať druhých.

Zbrane oboch strán

Megakorporácie majú na svojej strane ohromné množstvo **finančných a ľudských zdrojov**, často aj moc nad zákonmi a výkonnými štátnymi orgánmi daného uplateného štátu (pomocou daní alebo aj inak). Obrovské kolosy, platiace dokonca aj ľudia za to, že surfujú po webe a kontrolujú, či sa niekde neobjavil nejaký „nelegálny“ materiál, ktorý by ich pripravil o zisk.

Piráti sú ľudia, ktorých nikto neplatí, žiadna firma ich nezamestnáva na to, aby robili to, čo robia, pracujú na úkor svojho voľného času. Robia to, lebo ich to baví, a majú radi svoju slobodu, rovnosť medzi sebou a vôbec sa im nepáči predstava, že im ju niekto zoberie.

Na prvý pohľad to vyzerá, že váhy sú jednoznačne pozitívne naklonené v prospech megakorporácií, ale nie je to tak. Keby to tak bolo, dávno by bola vojna prehratá a víťazom by boli megakorporácie. Prax však ukázala, že **peniaze sú tá najslabšia motivácia**. Pirátov je viac, sú lepšie motivovaní, sú chytřejší, lepšie zorganizovaní a vedia, že ak prehrajú, prídu o niečo veľmi cenné. Svoju slobodu. To je ich najsilnejšia zbraň.

Kto má pravdu?

Megakorporáciám vadí, že po P2P sieťach sa šíria „nelegálne“ materiály (filmy, hudba a softvér). Argumentujú tým, že **prichádzajú o zisk**, teda vzniká im finančná škoda. Aká veľká škoda? Matematika je jednoduchá. Predsa každý človek, ktorý vlastní pirátsku kópiu daného materiálu, by si za normálnych okolností kúpil originál verziu. Teda škoda je suma všetkých pirátskych verzií, ktoré niekto vlastní. Pomocou tejto metódy sa dostanete k takým obrovským číslam, že už aj dane z takejto sumy sú pre štát nezanedbateľné. **Chyba** tejto metódy však spočíva v jednom silnom predpoklade, ktorý je tu prítomný. Totiž oni predpokladajú, že každý človek, ktorý si zohnal pirátsku kópiu, by si za normálnych okolností kúpil originál verziu. V skutočnosti však zhruba na 90% je opak pravdou, lebo nie každý človek si to môže dovoliť (aj keď to dosť závisí od konkrétneho štátu). Teda škody, ktoré si megakorporácie vyčísľujú, sú veľmi skreslené.

Niektorí dokonca tvrdia, že megakorporácie viac investujú do protipirátskych ochrán (ktoré aj tak nefungujú), ako im piráti reálne spôsobujú škôd. Na vyvrátenie tvrdení megakorporácií o pirátskych verziách bolo uskutočnených niekoľko pokusov.

Napríklad jedna počítačová hra bola vydaná kompletne **bez protipirátskych ochrán** a bola dokonca **zverejnená na internete** na voľné stiahnutie. Efekt bol, že sa **predávala ešte viac** ako hry s protipirátskou ochranou. Prečo? Voľné stiahnutie je vynikajúca reklama a ukázalo sa, že protipirátska ochrana má často **vedľajšie účinky**, t.j. aj keď si kúpi človek originálku, bude nefunkčná (napr. nekompatibilita so starším hardvérom). Domáhať sa v tomto prípade svojich práv je takmer nemožné, licencia na hre je neúprosna.

Dokonca aj Steve Jobs (Apple) vo svojom poslednom príspevku „Open letter“ jasne vyjadril **zbytočnosť ochrany** na rôznych hudobných formátoch. Jedna reakcia na jeho príspevok hovorila, že protipirátskej ochrany sa nikdy nezbavíme, nie preto, že by mala nejaký zmysel, ale preto, že sa v tom už točí príliš veľa peňazí. Taktiež veľa ľudí tvrdilo, že keby išla cena napr. softvéru dole, tak by počet pirátskych kópií výrazne klesol, ale megakorporáciám vyhovuje predávať **menej drahších výrobkov** ako veľa lacných (otvorene totiž priznávajú, že do ceny si priamo zarátavajú škodu spôsobenú pirátmi).

Ďalší pekný príklad je video, ktoré bolo natočené po úspešnej trilógii „Pán Prsteňov“. V tomto videu herci z filmu vysvetľujú (ozaj srdcervúcim spôsobom), že okrem hercov je tam aj kopec iných zamestnancov, ktorých treba platiť, a že ako ich pirátske kópie pripravujú o plat a podobne. V skutočnosti Pán prsteňov vyprodukoval **obrovský zisk**, niekoľkonásobne viac, ako očakávali a dúfali. Cieľ tohto videa bol len maximalizovať svoje zisky, napriek tomu, že už boli nevídane vysoké. To, čo robia, nie je obrana pred pirátmi - je to **investícia**, robili by to, aj keby piráti neexistovali.

Prečo to robia?

Megakorporáciám ide len o svoj zisk, teda o **absolútnu diktatúru** v oblasti internetu a počítačov. V niektorých krajinách je to až tak pokročilé (Severná Kórea a Čína), že majú špeciálny štátny **orgán na monitorovanie internetu**, teda, čo môžu občania vidieť, a čo nie. Znepokojilo ma tiež oficiálne stanovisko Microsoftu, ktoré hovorilo asi o tom, že oni by boli najradšej, keby si ľudia **nemohli vyberať** aký hardvér a softvér chcú mať na svojom počítači. Podľa nich si len vyberiete, či chcete počítač na hry, alebo na všetko ostatné a dostanete zapečatenú čiernu skrinku. Žiadne možnosti, žiadna sloboda, žiadny Open-source, žiadne nelicencované drivery. Najnovší Windows – Vista sa riadi presne týmto mottom (viac v článku na http://www.cs.auckland.ac.nz/~pgut001/pubs/vista_cost.html).

Z príkladov spomenutých vyššie jasne vidno, že všetky tvrdenia o tom, ako piráti spôsobujú škody, sú zavádzajúce a sú súčasťou **stratégie** megakorporácií. Paradoxné na tom je, že piráti zväčša spôsobujú megakorporáciám zisk, lebo propagujú ich výrobky a len vďaka nim môžu existovať korporácie produkujúce protipirátske ochrany.

Riešenie konfliktu

Riešenie konfliktu **neexistuje**. Megakorporácie sa nikdy dobrovoľne nevzdajú možnosti mať väčší zisk, aj keby to malo znamenať úplné vytlačenie slovíčka “free” z internetu. Taktiež piráti sa nikdy nevzdajú svojej slobody. Môžeme len odhadnúť, ako to bude vyzeráť po víťazstve jednej alebo druhej strany.

Ak vyhrajú megakorporácie, bude nastolená **totálna diktatúra** v oblasti hardvéru, softvéru a internetu podľa vzoru Severnej Kórei a Číny. Žiadna pekná predstava. V opačnom prípade budú snáď megakorporácie nútené **znižovať ceny** na prijateľnú úroveň a zrušiť svoje nezmyselné ochrany. Bohužiaľ, s istotou to povedať nikto nevie, možno sa bude bojovať, kým bude existovať internet.

Ako bojovať proti diktatúre?

Niečo ako **hlavná základňa pirátov** je vo Švédsku – Pirate Bay (<http://thepiratebay.org/>). Vďaka švédskym zákonom je možná ich oficiálna a **legálna existencia**, čo veľmi hnevá megakorporácie a pravidelne im chodia rôzne právnické naformulované vyhrážky, nad ktorými sa len smejú – dokonca na ich stránke je sekcia, kde sú zverejnené nielen vyhrážky, ale aj odpovede poslané megakorporáciám, vskutku veľmi vtipné. Vo Švédsku existuje dokonca aj **politická strana** „the Pirate Party“, ktorá je za zmenu zákonov v prospech pirátov.

Sila peňazí amerických megakorporácií je vskutku obrovská – podarilo sa im vyvinúť tlaky na americkú vládu, ktorá pritlačila na tú švédsku a tí uskutočnili **záťah na Pirate Bay**. Dočasne im zhabali hardvér a preverili, či nenájdu nič nelegálne, podľa švédskych zákonov – nenašli, ale vyradili na tri dni ich činnosť. Tento akt mal za dôsledok **medializáciu** celej udalosti a to spôsobilo **zdvojnásobenie** návštevnosti webstránky Pirate Bay a **strojnásobenie** volebných preferencií the Pirate Party (na 4.5%). O tejto udalosti natočil Pirate Bay dokumentárny film - “Steal this film” - voľne stiahnuteľný na <http://www.stealthisfilm.com/>. Hlavné motto tohto filmu je krásne - “slobodní ľudia tvoria internet, a preto ho nikdy nemôžete mať pod kontrolou”. Táto skutočnosť megakorporácie **hnevá** najviac.

Správna cesta je **zákonom** ošetriť monopoly megakorporácií podobným spôsobom ako sa to začína diať vo Švédsku. Berme si príklad.

Záver

Aký by som si želal internet? Slobodný, rovnoprávny, bez obmedzení a monopolu megakorporácií, protipirátskych ochrán a hlúpych (aj tak nefunkčných) obštrukčných zákonov.